

Naturfagsprojekt 2

Motion, livsstil og befolkningsudvikling

Ida Due, Emil Spange, Nina Mikkelsen og Sissel Lindblad, 1.J

20. December 2010

Indledning

Hvordan påvirker vores livsstil vores krop? Hvorfor er motion så sundt? Og er der forskel fra land til land, på hvordan vi lever?

Vi har set lidt nærmere på de biologiske og demografiske aspekter af motion, livsstil og befolkningsudvikling – og har forsøgt at lave en overskuelig gennemgang af disse tre.

Problemformulering

Punkt 1: kemi og biologi

- Redegør for respirationsprocessen, teori (s. 119-125 i biologi bog og rapporter)
- Forsøg 1: Påvisning af CO₂ i udåndingsluften (øvelsesvejledning "Forsøg m. CO₂)
- Forsøg 2: Måling af CO₂ indholdet i luften (øvelsesvejledning)
  - Opskriv et reaktionsskema
  - Redegør for stoftyper,
  - Tilstandsformer
  - Og afstem reaktionen

Punkt 2: biologi og idræt

- Forklar hvilken effekt motion har på hjerte- kar kredsløbet (s. 35-37 og 42-44 i geografi bog)
  - Inddrag data fra intervaltest
  - Inddrag data fra vedlagte figurer

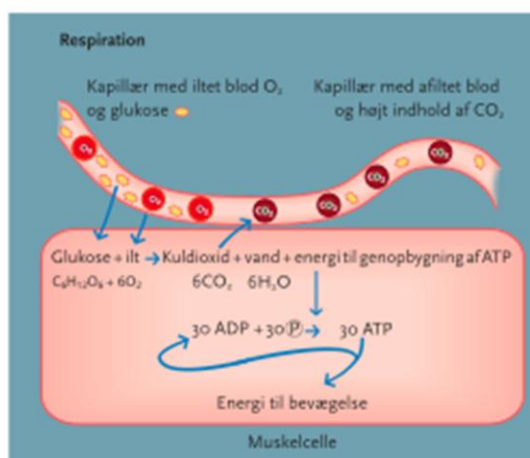
Punkt 3: geografi

- Komparativ analyse af en I-land og et U-land (befolkning, erhverv og fødevarer afsnit i geo bog)
  - Beskrivelse af landenes demografiske transition
  - Analyse af årsagerne til udvikling i dødelighed og fertilitet
    - Vurdering af konsekvenserne for den aktuelle befolknings situation

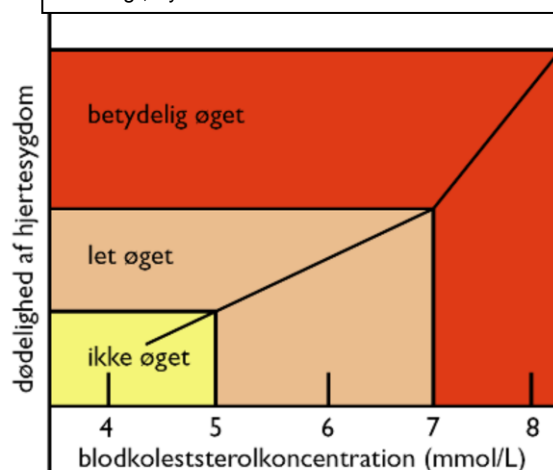
Hjerte-karkredsløbet

- Kredsløb og respiration
  - Blodkredsløbet – *transportnet*
    - Ilt og brændstof → celler
    - 4 hovedkomponenter: **Lunger, hjerte, blod, blodkarnet**
      - Lunger: *ilter blod – optager CO₂* – respirere
      - Hjerte: *venstre → ilte → blodkarnet, højre → iltfattigt → lunger*
    - Røde blodlegemer → transportere ilt, *hæmoglobin*
    - Diffusion: alveole (høj koncentration) → lungekapillærer (lav koncentration)
  - Respiration i cellerne – *mitokondrier (se bilag figur 52)*
    - $C_6H_{12}O_6 (s) + 6 CO_2 (g) + 6 H_2O (l) \rightarrow 30 ADP + 30 P \rightarrow 30 ATP \rightarrow \text{energi til bevægelse}$
  - Kolesterol: leveren → HDL (*godt, mono-umættet*) og LDL (*dårligt, mættet*) (se bilag figur (1))²
  - Forsøg:
    - Påvisning af CO₂ i udåndingsluften vha. kalkvand
      - $Ca(OH)_2(aq) + CO_2(g) \rightarrow CaCO_3(s) + H_2O(l)$ ¹
    - Måling af CO₂ indholdet i luften i klasselokalet
      - luften indeholder 0,038% CO₂
      - lineær udvikling – **fordoblet** efter 1,5 time 0,076% CO₂⁴

Hansen m.fl. 2005 "Biologibogen", Systeme

Nielsen, L. H. og Wolf, T. 2006 "Ildræt – teori og træning", Systeme

Motion

- Intervaltest = Bip-test (se bilag figur 65)
  - Kondital= **ml. O₂ pr. minut pr. kg.²**
  - X-persons **kondital: 53,7** fordi⁴:
    - Højt kondital øger effektiviteten:
      - lunger *optager mere ilt*
      - hjerte *pumper mere blod*
      - muskelceller *optager mere ilt*
      - resultat: øget energiproduktion
- **Slagvolumen**: mængden af **blod pr. hjerteslag**
- Minutvolumen: **puls*slagvolumen=minutvolumen**
- Puls: Hjerteslag pr. min. - *Varyerer efter aktivitet*
- Blodtryk
  - **Systoliske mm. Hg**
  - Aktivitet: *Hjertet trækker sig sammen*
  - **Diastoliske mm. Hg**
  - Hvile: *Hjertets afslapningsfase*
- **BMI = vægt/højde²** (se BMI figur)
  - Undervægtig **under 18,5**
  - Normalvægtig mellem **18,5 og 25**
  - Overvægtig mellem **25 og 30**
  - Svær overvægt **over 30²**

Kondital: mL O ₂ pr. min. pr. kg					
	Lav	Under middel	Middel	Over middel	Høj
Mænd 15-19 år	≤ 39	40-44	45-49	50-53	≥ 54
Kvinder 15-19 år	≤ 35	36-40	41-45	46-51	≥ 52

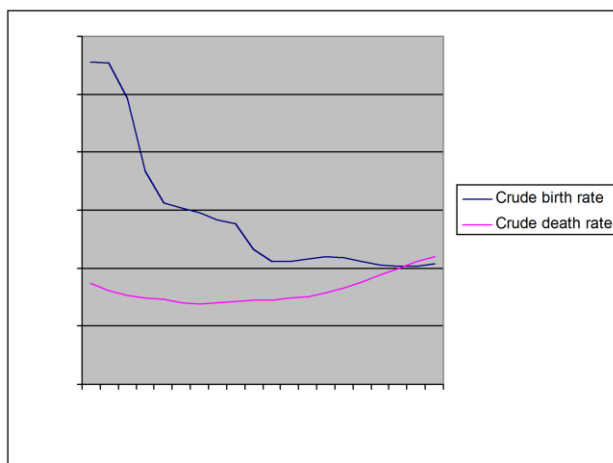
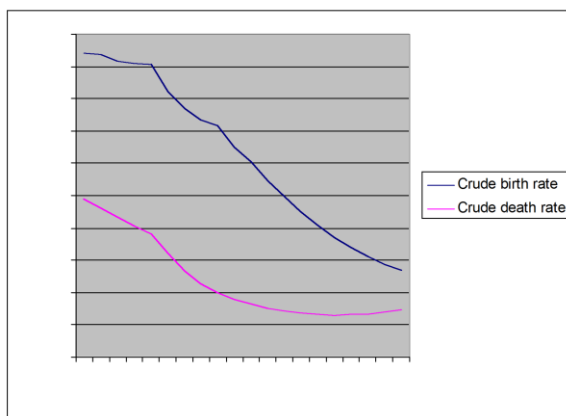
Hansen m.fl. 2005 "Biologibogen", Systime

Livsstil

- Kost
  - Kostvaner: *kostråd*
    - Begrænset fedt , sukker
    - komplekse kulhydrater
    - →**forebygger** fedme - *andre* livsstilssygdomme
  - Energiindtag, energiforbrug: *overensstemmelse*
    - **max. 30 %** fedt
    - **57 %** kulhydrat (max. 10 % sukker)
    - **10-15 %** protein
    - →forkert energifordeling
    - →**livsstilssygdomme**
- Livsstilsvaner:
  - **tidlig forebyggelse**
    - motion
    - kost
    - stress
    - alkohol
    - rygning
- Blodsukker:
  - Sundt balanceret blodsukker
    - sund kost= stabilt blodsukker
    - ikke-varieret uregelmæssig usund kost = ustabil blodsukker
- Livsstilssygdomme for I-lande:
  - Type2 Diabetes
    - Mest **udbredte** i-lande
      - 10.-20.000 nye tilfælde årligt DK
    - *kroppen* **udvikler** insulinresistens→celler *optager* **ikke** nok glukose
    - årsager: kost → overvægt→ fedt i blod → *forstyrrer* insulinbalance
    - nikotin og *manglende* motion øger risiko
    - behandling: **livsstilsændringer**
      - **diæt+motion=vægttab**
  - Hjerte-karsygdomme
    - *til-fedtet* kranspulsåre →**forhøjet** blodtryk →blodprop
  - Hormon og fertilitetsforstyrrelser²

Demografi

- Transitions-analyse af Canada og Bolivia
  - I- land: Canada
    - Dødsårsag: endogen (livsstilsygdomme) → hjertekarsygdomme, fedme, kræft,
    - Aldersstruktur: 0-14 årige: 16,1%. **15-64 årige: 68,7%**. Over 65 år: 15,2%.
  - U- land: Bolivia
    - Dødsårsag: eksogen (infektion, parasit) → diarré, hepatitis A, tyfus, vandbårne sygdomme, malaria, gul feber
    - Aldersstruktur: 0-14 årige: 35,5%. **15-64 årige: 60%**. Over 65 år: 4,5 %.⁵

Canada⁵Bolivia⁵

⁵	Fødselsrate	Middellevealder	Gennemsnitslevealder
Canada	1,58 barn	40,7 år	81,9 år
Bolivia	3,07 barn	22,2 år	67,23 år

Konklusion

Vi kan konkludere at motion har en vigtig indflydelse på vores helbred, og i stor grad står i sammenhæng med vores livsstil. Samtidig er det tydeligt at verden står under et stort skel mellem i-land og u-land, hvor i-lande er præget af endogene dødsårsager og u-lande af eksogene.

Derfor har i-lande og u-lande meget forskellige problemstillinger at varetage i fremtiden.

Litteratur-/Kildeliste

1. ALU, "Forsøg med CO₂", Kopiside, 2009
2. Egebo, Lone Als, m.fl., "Biologi til tiden", Nucleus, 2005
3. Sanden, Elsebeth m.fl., "Alverdens Geografi", Geografforlaget, 2005
4. Egne Noter
5. <http://esa.un.org/unpp/>